Барсук С. Л.

ФОРМИРОВАНИЕ У СТУДЕНТОВ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПУТЕМ ОБУЧЕНИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ СТРАТЕГИЙ

В статье проведен анализ понятия стратегий обучения иностранному языку, исследованы различные подходы как отечественных, так и зарубежных ученых к определению сущности стратегий и деления их в зависимости от функций, предложено набор стратегий, необходимых для развития умений диалогической речи на основе принципов коммуникативно-когнитивного подхода к обучению профессиональному общению на английском языке, обоснованно специфику и функции стратегий в достижении коммуникативной цели, а также приведены примеры использования стратегической речи для формирования коммуникативной компетенции в профессиональной среде специалистов морского торгового флота. Актуальность исследования определяется необходимостью обучения студентов умениям и навыкам выбора адекватной стратегии ведения профессионального дискурса в рамках типичных ситуаций.

Ключевые слова: коммуникативная компетенция, коммуникативно-когнитивный подход, профессиональный дискурс, стратегии обучения.

Barsuk S. L.

APPLICATION OF COMMUNICATIVE STRATEGIES TO ACHIEVE STUDENTS' COMMUNICATION COMPETENCES

The author of the paper focuses on an importance of training students the learning strategies to enhance their ability to communicate within professional topics. The author investigates a variety of classification, and suggests a number of strategies to improve students' competence in both general and maritime English.

Operating in global industry seafarers face the need to develop their professional knowledge, communication skills and ability to collaborate within cross-cultural surrounding by means of English language. Therefore, teachers' task is not only to pass language knowledge to students but also to make sure that students are able to continue the process of life-long learning by themselves. Students can become more efficient learners if they are provided with effective learning tools and instructed on how to use them. These tools are learning strategies, which are, the thoughts or actions, taken by learners to improve their learning and usage of foreign language.

Many learning tasks are accomplished using a number of different learning strategies, sometimes in sequence and sometimes at the same time. However, teaching learning strategies one-by-one, giving each one a name and a definition, and using examples, gives the teacher a way to talk to the students about thinking and learning. It gives students a way to analyze their own thinking. Teaching the ways of effective learning we may equip students not only with learning tools but in the longer term; we can enhance students' self-awareness, independent learning and the feeling of responsibility for the outcomes.

Keywords: communicative competency, communication skills, communicative and cognitive approaches, professional discourse, learning strategies.

Рецензент: Слюсаренко Н.В.

УДК 378.14

Бобришева Н. М.*

ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО МОРСЬКОГО ОФІЦЕРА

У статті обґрунтовано поняття професійної компетентності майбутнього морського офіцера за допомогою категоріального аналізу субпідрядних термінів «майбутній морський офіцер», «професійна компетентність», «компетентність». Також автор співвідносить суміжні поняття професійної компетентності та готовності до професійної діяльності.

*© ***Бобришева Н. М.****

Поняття професійної компетентності детермінується автором як комплексне, інтегроване особистісне утворення, що включає розвинену мотиваційну сферу, усвідомлені професійні знання, сформовані уміння й навички міжособистісного спілкування в полікультурному середовищі на професійному рівні.

Ключові слова: майбутній морський офіцер, професійна компетентність, компетентність, готовність до професійної діяльності.

Перехід до компетентнісної, особистісно орієнтованої освітньої парадигми в другій половині XX століття є наслідком процесів глобалізації та інтеграції всіх сфер людської діяльності, які відбуваються у світовому співтоваристві. У зв'язку з цим з'являється тенденція світової спільноти розвиватися в рамках компетентнісного підходу, що проголошений в Україні одним із першорядних для системи національної освіти.

У такому контексті професійна компетентність фахівців морського флоту є важливою складовою як вітчизняної професійної системи освіти, концептуальні положення якої висвітлені в законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національній доктрині розвитку освіти, Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття»), так і міжнародних конвенцій стосовно підготовки моряків та безпеки судноплавства.

Метою статті є розгляд поняття професійної компетентності майбутніх морських офіцерів за допомогою категоріального аналізу субпідрядних термінів.

Аналіз вітчизняних україномовних досліджень засвідчив, що окремі аспекти професійної компетентності морських спеціалістів висвітлено в дисертаційних дослідженнях С. Амеліної, Г. Варварецької, С. Волошинова, О. Гуренкової, С. Козак, М. Кулакової, Р. Гришкової, І. Сокола. Різні аспекти професійної компетентності майбутніх морських спеціалістів висвітлено у працях і зарубіжних вчених – таких, як Б. Джонсон, Т. Коестер, М. Прогуляки, Е. Нобл, Д. Мелінг, О. Олсен, Я. Хорк, В. Шорт.

Категоріальний аналіз досліджуваного утворення «професійна компетентність майбутніх морських офіцерів», у зв'язку з його складністю та різноманіттям обґрунтувань потребує аналізу його базових термінів «морський офіцер», «професійна компетентність» і суміжних понять. Передусім вважаємо за потрібне проаналізувати та обґрунтувати термін «морський офіцер». Він належить до вузькопрофесійних термінів і схожий за значенням до термінів «судновий фахівець», «морський фахівець», які використовуються в дисертаційних дослідженнях С. Козак, М. Кулакової, О. Попової, І. Сокол. У довідковій літературі зустрічається таке визначення цього терміна: особа командного складу, фахівець торгівельно-морського флоту.

У контексті нашого дослідження поняття «морський офіцер» належить до освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», адже саме після отримання цього диплому курсант вищого морського навчального закладу має змогу займати первинні посади: третій, другий помічник (спеціальність «Судноводіння»), третій, другий механік (спеціальність «Експлуатація суднових енергетичних установок») на морських, річкових, рибопромислових, портових суднах. До того ж після набуття відповідного стажу роботи він може займати посади старшого помічника капітана і капітана (спеціальність «Судноводіння»), першого механіка та старшого механіка (спеціальність «Експлуатація суднових енергетичних установок»).

Зазначимо, що спеціальності «Судноводіння» та «Експлуатація суднових енергетичних установок» є одними з профільних напрямків підготовки спеціалістів морського флоту, що зумовлено потребою у висококваліфікованих судноводіях і судномеханіках у міжнародній морській спільноті.

Отже, у рамках нашого дослідження майбутній морський офіцер – це курсант, який після закінчення морського навчального закладу обійматиме посади помічників

капітана та старшого механіка, основною функцією якого є управлінська, тому і їх професійна діяльність, яка може відрізнятися різними повноваженнями, є за своєю суттю управлінською.

Подальший категоріальний аналіз та обґрунтування досліджуваного утворення потребує розгляду терміна «професійна компетентність».

У рамках нашого дослідження конкретизуємо поняття компетентності. Ця категорія трактується авторами по-різному, залежно від того, що вони вкладають у зміст компетентності. Словник «Професійна освіта» за редакцією Н. Ничкало розкриває цей термін як сукупність знань та вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: уміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію [4, с. 60]. Інші автори вважають, що компетентність – це передусім здатність діяти на основі здобутих фахівцем знань, швидко адаптуватися до змін [2, с. 87]. Дослідник С. Рибніков зазначає, що як компетентність, так і готовність у той чи інший спосіб апелюють до категорії «досвід» та розуміє готовність як переддосвідний рівень діяльності [7, с. 88].

На особливу увагу в контексті нашого дослідження заслуговує питання розгляду співвідношення готовності до професійної діяльності з іншим суміжним поняттям – професійної компетентності.

Результати теоретичного аналізу наукової літератури з означеної проблеми виявили, що більшість науковців незалежно від виду професійної діяльності розкривають готовність як нижчий рівень компетентності, як результат її оволодіння. Так, М. Прокоф'єва характеризує готовність і компетентність як рівні професійної майстерності, при цьому вони перебувають у відношенні наслідування: спочатку готовність, потім компетентність [6, с. 73].

Дослідниця В. Свистун визначає готовність до діяльності як один із «полюсів» компетентності [8, с. 78]. Такої ж думки додержується С. Рибніков, який зазначає, що готовність має слов'янську етимологію – на відміну від англомовних термінів «компетентність» та «компетенція», складнощі з визначенням яких зумовлені їх надто активним і часто невивіреним використанням в умовах термінологічного вакууму, стверджуючи, що компетентності передують загальна здатність і готовність до діяльності [7, с. 90].

На відміну від вищезгаданих дослідників, С. Вітвицька вважає, що спочатку спеціаліст має оволодіти компетентністю, і тільки потім він буде готовий до професійної діяльності. Вона пропонує таку модель-професіограму фахівця: перший рівень – компетенція, другий – компетентність, наступний – готовність до професійної діяльності, вершиною цієї моделі є професіоналізм [1, с. 73].

Н. Кобзар у дослідженні понятійної пари «компетентність-готовність» зазначає, що хоча наявність схожої складної структури (когнітивний, операційний, мотиваційний, аксіологічний компоненти) дає можливість припустити, що зазначені поняття в деяких аспектах співпадають, проте перебувають у взаємозв'язку, готовність – це найвищий вияв компетентності, оскільки характеризується стійкою мотивацією й налаштованістю на діяльність, а компетентність базується на досвіді [3, с. 123].

Дослідник І. Сокол визначає професійну компетентність майбутнього судноводія як «системну категорію, що характеризує якість особистості, котра виявляється в її загальній готовності і здатності до виконання функціональних обов'язків судноводія» [9, с. 14].

У контексті нашого дослідження важливим є визначення професійної компетентності судноводія морського флоту О. Поповою, яка розкриває її як інтегральну сукупність мобільних професійно-кваліфікаційних, творчих, соціально-гуманітарних і особистісних компетентностей (якостей) майбутнього капітана,

які детермінують його здатність і готовність до професійної діяльності в умовах підвищеної відповідальності та ризику, даючи змогу отримувати у фаховій справі результати, які б відповідали вимогам науково-технічного прогресу сучасних соціокультурних норм у системі аксіологічних орієнтирів суспільства [5, с. 357].

Підсумовуючи дослідження науковців з цієї проблеми, зазначимо, що не можна тлумачити готовність до діяльності як суто суб'єктивний конструкт, на відміну від професійної компетентності, яка має об'єктивну природу й відображає реальний рівень досягнень спеціаліста.

Не зважаючи на різноманітність тлумачень поняття професійної компетентності майбутніх морських офіцерів, ми виділяємо спільне: це комплексне, інтегративне, особистісне утворення.

Отже, аналіз теоретичних посилань дав змогу визначити сутність професійної компетентності майбутніх морських офіцерів як інтегроване особистісне утворення, що включає розвинену мотиваційну сферу, усвідомлені професійні знання, сформовані уміння й навички міжособистісного спілкування в полікультурному середовищі на професійному рівні.

З огляду на вищезазначене, у подальших розвідках слід більш детально зупинитись на особливостях професійної діяльності майбутніх морських офіцерів у полікультурному екіпажі.

Література:

1. Вітвицька С. С. Практикум з педагогіки вищої школи [Текст] : навч. посіб. за модульно-рейтинговою системою навчання для студ. магістр / С. С. Вітвицька. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 396 с.
2. Друзь І. М. Готовність майбутнього інженера до професійної діяльності [Текст] / І. М. Друзь // Вісн.Черкас. ун-ту. Сер. Пед. науки. – 2009. – Вип. 165. – С. 87-90.
3. Кобзар Н. В. Поняття «компетентність», «компетенція» і «готовність до діяльності» в сучасній освітній парадигмі [Текст] / Н. В. Кобзар // Науковий вісник Донбасу. – 2010. – № 3. – С. 121-127.
4. Ничкало Н. Г. Неперервна професійна освіта : міжнародний аспект / Н. Г. Ничкало // Творча особистість у системі неперервної професійної освіти : матеріали Міжнародної наукової конференції / за ред. С. О. Сисоєвої, О. Г. Романовського. – Харків : ХДПУ, 2000. – С. 54-80.
5. Попова О. П. Особливості професійної діяльності майбутніх судноводіїв і сутність їх професійної компетентності / О. П. Попова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. праць / ред. кол. Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін. – Запоріжжя, 2011. – Вип. 17. – С. 353-359.
6. Прокоф'єва М. Ю. Аналіз поняття «готовність вчителя початкових класів до навчання молодших школярів на засадах диференційованого підходу» : збірник наукових праць / М. Ю. Прокоф'єва // Творча особистість учителя : проблеми теорії і практики / ред. кол. : Н. В. Гузій (відп. ред.). – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – Вип. 17(27). – С. 170-174.
7. Рибніков С. Готовність майбутніх екологів до професійно-орієнтовної управлінської діяльності як психолого-педагогічний феномен / С. Рибніков // Відповідальна економіка : наук.-поп. альманах / Громадська організація «Ініціатива зі сприяння еколого-економічній інтеграції»; С. Р. Рибніков, Н. О. Рибнікова (ред.). – Луганськ : ТОВ «Віртуальна реальність», 2010. – Вип. 2. – С. 84-97.
8. Свистун В. І. Структура управлінської компетентності фахівців-аграрників [Текст] / В. І. Свистун // Освіта Донбасу. – 2005. – № 5-6. – С. 77-83.
9. Сокол І. В. Формування професійної компетентності майбутніх судноводіїв у процесі вивчення фахових дисциплін : автореф. дис. … канд. пед. наук : 13.00.04 / І. В. Сокол. – Херсон, 2011. – 22 с.

Бобрышева Н. М.

ПОНЯТИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩЕГО МОРСКОГО ОФИЦЕРА

В статье обосновано понятие профессиональной компетентности будущего морского офицера с помощью категориального анализа субподрядных терминов «будущий морской офицер», «профессиональная компетентность», «компетентность». Также автор соотносит смежные понятия профессиональной компетентности и готовности к профессиональной деятельности. Понятие профессиональной компетентности детерминируется автором как комплексное, интегрированое личностное образование, включающее развитую мотивационную сферу, осознанные профессиональные знания, сформированные умения и навыки межличностного общения в поликультурной среде на профессиональном уровне.

Ключевые слова: будущий морской офицер, профессиональная компетентность, компетентность, готовность к профессиональной деятельности.

Bobrysheva N. M.

DEFINITION OF FUTURE MARITIME OFFICER`S PROFESSIONAL COMPETENCE

Nowadays shipping is the most globalized industry in the world. In fact, nearly 150 nationalities are recorded on seafarers` supply lists. Crewmembers need to communicate with each other, with other ships, shore authorities such as Vessel Traffic Services, Port State Control and security inspections, pilots and vessel servicing the ship, such as tugs and bunkering craft. In such multi-national crew seafarers may have communication and behavioral problems both at work and off duty that can affect ship safety, pollution prevention and security. That is why aspect of maritime officer`s professional competence is become a great problem. This paper describes different researches in professional competence issues and seeks to explain the value of it. Also, in the article the concept of maritime officer`s professional competence is analyzed. It was done using categorical analysis of such subterms, like «a future maritime officer», «professional competence», «competence». Also the author describes such related concepts as professional competence and readiness for professional work. The concept of professional competence is determined by the author as complex personal formation, including developed motivational sphere, conscious professional knowledge, skills and formed interpersonal skills in a multicultural environment at a professional level. The latest researches` analyze shows that this issue has attracted increasing attention from Ukrainian scientists such as S. Amelina, G. Varvaratshka, S. Voloshinov, O. Hurenkova, S. Kozak, M. Kulakova, R. Grishkova, I. Sokol. Various aspects of the maritime seafarers` professional competence were highlighted in the works of foreign scientists B. Johnson, T. Koester, M. Prohulyaky, E. Noble, D. Melinh, O. Olsen, J. Hork, V. Short.

Keywords: future maritime officer, professional competence, competence, readiness.

УДК 378.147

Боднарюк Л. Л.*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ-ІНОКОМУНІКАНТІВ

У статті визначено поняття «професійно орієнтоване мовлення», теоретично обґрунтовано проблему його формування у студентів-іноземців медичних ВНЗ. Проаналізовано особливості структурних компонентів рівня сформованості фахового мовлення майбутніх медиків – змістового, мотиваційного та особистісно-діяльнісного. Розглянуто необхідні організаційно-педагогічні умови забезпечення професійно орієнтованого мовлення студентів-медиків та етапи його реалізації. Процес формування оптимального рівня фахово-комунікативної компетентності іноземних студентів презентовано через поетапне засвоєння ними загальних та спеціальних знань, професійно-комунікативних умінь і навичок.

Ключові слова: професійно орієнтований, лікарі-інокомуніканти, мовленнєвий, комунікативний, оптимальний рівень.

*© ***Боднарюк Л. Л.****